

BIJ HET SCHEIDEN VAN DE
MARKT. SCHETS UIT JAVA'S
BINNENLAND. † † † † † † † †
† † † † † DOOR CREUSESOL.

Twee dingen worden in 't einde meestal

O *blanda* op Java, je tot *soesah* en kruis.

Het eerste: een schrikachtig rijpaard op stal;

Het tweede: zoo'n „Sarinah” in huis.

„Wees niet boos, heer! *Soedah!* . . . ik heb schuld, want ik heb langzaam gewerkt bij het koffieplukken, zooals de *mandoer* (voorman) zegt; maar als mijnheer medelijden wil voelen voor een arme vrouw, zal hij mij niet korten op mijn loon en mij niet weggagen van dit land, waarvan hij *toewan-besaar* (grootheer, beheerder) is. Ik ben er geboren en ik ben er teruggekeerd om te werken, daar ik eten moet zoeken voor mijn klein kind, welks vader een *blanda* (blanke) is. Ik heb nergens bloedverwanten of vrienden, bij wie ik zou kunnen verblijven, wanneer Mijnheer mij niet wil vergeven mijn „grooten mond” tegen den *mandoer*.”

„Ik ben waarlijk geen lichtekooi, zooals hij mij schold. Zijn moeder is er een en hij zelf is de zoon van een hond. Mijnheer kan immers toch zien, dat ik een vrouw uit deze streken ben, al draag ik ook nu het lichte *badjoe* van de *njahi* (inlandsche huishoudster) eens *blanda's* en niet het donkerblauwe waarin de Javaansche van de bergen zich kleedt. Ik geef Mijnheer *hormat* (eerbiedsbetoon) volgens den *adat* (gebruik), en als ik een slet was zou ik beproefd hebben zijn oog te trekken, toen Mijnheer door de tuinen reed, en zou ik mij niet verborgen hebben, zóó dat hij mij niet zag voor de *mandoer* over mij kwam klagen.”

„Mijnheer zal zien, dat ik verder geen *soesah* (moeite) geef en alle bevelen gehoorzaam, zooals ieder op dit land, al ben ik ook het werken in de tuinen, in den *goedang* (schuur, pakhuis) of aan de droogbakken niet gewend. Maar ik durf Mijnheer geen werk vragen in zijn huis, daar er dan gepraat zou worden door de menschen, die nu gelooven, dat mijnheer een *djiem* (talisman) bezit, waardoor hij ongevoelig blijft voor de bekoring van Javaansche vrouwen. Maar anders zou Mijnheer het kunnen navragen . . . ik ken alles,

naaien, koken en strijken, zooals een jonge Javaansche dat leert, terwijl zij opgroeit in het huis van een *toewan-besaar*, met diens eigen kinderen, en later als zij *baboe* wordt van de *njonja-besaar* („de groote mevrouw”) zelf. In dit huis heb ik gespeeld met de *nonna's* (jonge juffrouwen) wier vader en moeder naar Holland gingen eenige jaren voor mijnheer hier kwam, omdat de *njonja-besaar* ziek werd van verlangen naar haar vooruitgezonden kinderen, en de *toewan-besaar* haar dus wel weg moest brengen, hoewel de *njonja* bedreefd was van te moeten gaan naar een land, waar het bijna altijd regent, waar de zon niet dikwijls schijnt en de *blanda's* zoo arm zijn, dat zij zelf moeten werken, omdat zij niet veel bedienden kunnen houden.”

„Daarom kon zij mij niet medenemen hoezeer ik ook bad en schreide, want ik had niemand dan haar om mij te beschermen. Mijn vader was dood, mijn broeders waren zooverre weggegaan, dat niemand ooit meer van hen had gehoord en de vrouw, met wie mijn vader gehuwd was, na den dood mijner moeder, hoopte mij te zenden naar den ouden Chineeschen handelaar aan den grooten weg, om met het geld, dat hij haar beloofd had, al haar schulden te kunnen betalen en haar beleende goederen in te lossen. Doch ik weigerde omdat zij slecht was en mij zelfs geen enkelen rijksdaalder zou geschonken hebben.”

„Een anderen dienst zou de *njonja-besaar* mij wel bezorgd hebben: maar niet dan verre hier vandaan, in een vreemde plaats, waar ik niemand kende, daar in den naasten omtrek de bedienden verteld hadden, dat ik lui, verwaand, listig en vol *tinka's* (nukken en kuren) was. Zij haatten mij, daar ik de *njonja-besaar* altijd hielp, door haar te vertellen, wat ik afluisterde in de tuinen en op het erf. Zoo kon de *toewan-besaar* den *goedang-mandoer* betrappen op het stelen van koffie, en kon de *kokki* niet, zooals die van Mijnheer, spoedig rijk worden van alles, wat zij achter hield op het *passar-geld* (marktgeld).

„Wat moest ik dus anders doen dan *njahi* worden van den *toewan-officier* in het „kament” in de *kotta* (stad), uit wiens huis ik thans kom? Ik wilde toch een goed, ge-